

Van een meubelfabriek, via antiek, naar iconen

Dit jaar bestaat de firma Jan Morsink Ikonen vijftienvintig jaar. Een goede reden voor een jubileumtentoonstelling en een kijkje bij een kunsthandel die in die periode een zekere faam heeft opgebouwd.

Nederlandse kunsthandelaren met als specialisatie iconen, daarvan zijn er slechts enkelen. Jan Morsink Ikonen is zo'n zaak. Oprichter Jan Morsink runde in eerste instantie een meubelfabriek in het Twentse Borne. De liefde voor antiek was toen al aanwezig, aangezien er privé regelmatig oude objecten werden aangeschaft. Het plezier dat de omgang met antieke kunst met zich meebracht bleek zo groot, dat Jan Morsink begin jaren zeventig besloot om algemeen antiquair te worden. Ikonen gingen in de zaak echter een overheersende rol spelen, zodanig dat er in 1977 voor werd gekozen de firma Jan Morsink Ikonen te starten, een kunsthandel met, de naam verzaakt het al, enkel iconen, voornamelijk uit de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw.

Goede reputatie

De firma, gevestigd in Hengelo (O), had al heel spoedig een bijzonder goede reputatie. Vele liefhebbers van iconen zullen nog met genoegen terugdenken aan de succesvolle eindejaars tentoonstellingen aldaar. Binnen tien jaar had de zaak zo'n goede naam opgebouwd dat deze in 1985 werd gevraagd voor de prestigieuze kunst- en antiekbeurs TEFAP in Maastricht,

waaraan nog steeds deelgenomen wordt. Vanaf 1986 tot en met de laatste beurs in 1992 stond Jan Morsink eveneens op de antiekbeurs in Delft. Ook is de firma deelnemer aan de kunst- en antiekbeurs pAn Amsterdam. Naast de beurzen worden tevens met enige regelmaat speciale huisexposities gehouden. Vermeldenswaard is verder dat Jan Morsink Ikonen een aantal tentoonstellingen heeft

georganiseerd in samenwerking met musea: in het Utrechtse Cathariteconvent (in 1992 en 1999) en in 2000 in het Bijbels Museum in Amsterdam.

De twee zoons van Jan Morsink, Simon (35) en Hugo (32) zijn ieder op hun eigen wijze in de firma terechtgekomen. Bij beiden werd de belangstelling voor iconen al zo ongeveer in de wieg gewekt. Er was direct vanaf het begin een grote betrokkenheid in het gezin bij de kunsthandel en deze is altijd gebleven. Voor Simon stond het vanaf zijn twaalfde vast dat hij in de kunsthandel verder wilde. Hij volgde de studie kunstgeschiedenis aan de Universiteit in Leiden, die werd afgesloten met een scriptie over iconen. Onmiddellijk daarna, in 1991, ging Simon aan de slag als kunsthandelaar en begon, met medewerking van zijn

Het inkopen van iconen doen de broers het liefst tezamen, het behoedt hen voor fouten: "Liefde maakt blind, dus dan zie je de gebreken niet meer."

Leontij van Rostov, tempera op paneel, Rusland, zeventiende eeuw, 31,8 x 26,5 cm.

De gebroeders Morsink, met links Simon en rechts Hugo.

Altaarkruis, cypresenhout, Griekenland (Berg Athos), rond 1700. 39 x 20,2 cm.

vader, een eigen galerie in Amsterdam.

In 1994 sloeg echter het noodlot toe: de zeer geliefde Jan Morsink overleed op veel te jonge leeftijd. Simon stond er vanaf dat moment, op 27-jarige leeftijd, alleen voor. Hij besloot de zaak en de firmanaam van zijn vader over te nemen en deze te vestigen in Amsterdam. De kennis en steun van zijn vader miste hij zeer. Simon had geen sparringpartner meer. Zoals dat gaat in een hechte familie kon hij voor vragen en adviezen terugvallen op zijn broer Hugo. Hugo was op dat moment werkzaam in de makelaardij, een wereld die hem, vanwege te geringe betrokkenheid met hetgeen hij verkocht, steeds meer was gaan tegenstaan. Zijn bemoeienis met de kunsthandel werd steeds groter en in 1995 hakte hij de knoop door, door te kiezen voor een carrière binnen het familiebedrijf.

Geschiedenis

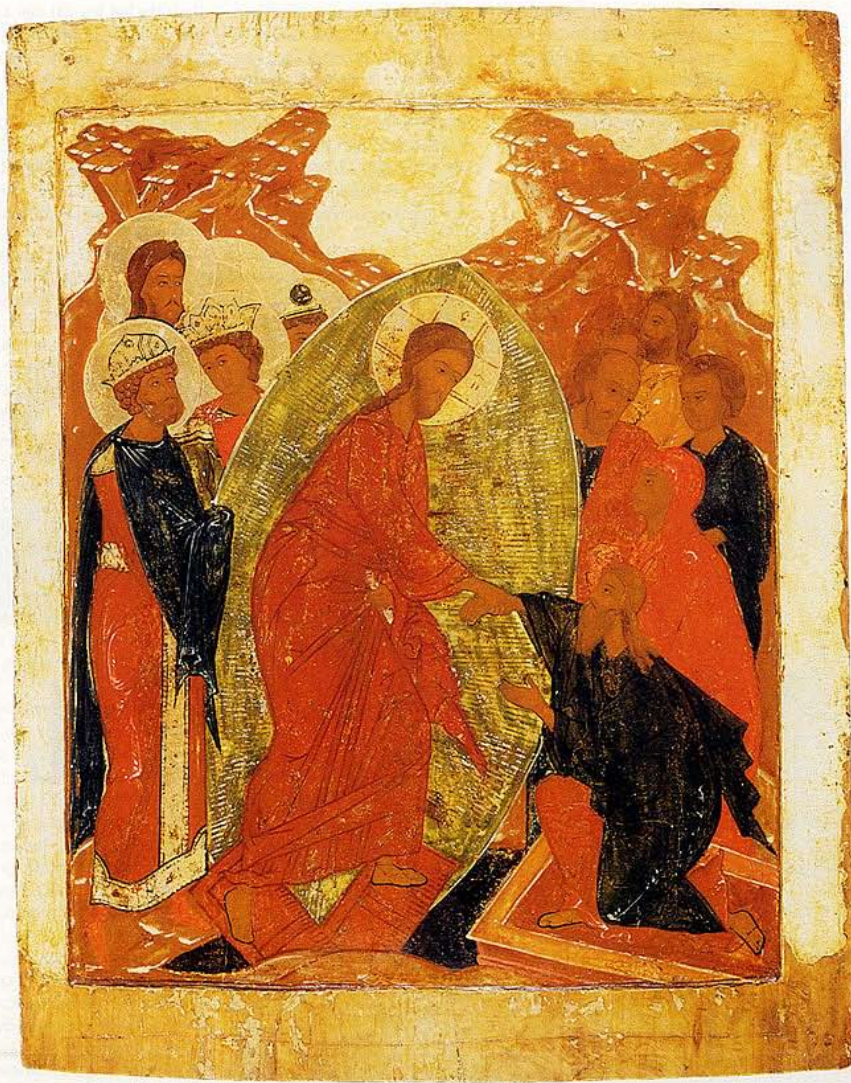
Daar niet iedere lezer bijzonder ingevoerd zal zijn in iconen en om te illustreren welk een apart specialisme de handel in iconen is, volgt hier een heel beknopte toelichting.

De geschiedenis van de iconen begint in het Byzantijnse rijk, in

de periode dat ook het christendom tot ontwikkeling kwam. De vroegst bewaard gebleven iconen zijn vervaardigd in de vijfde en zesde eeuw. Enkele fraaie exemplaren uit deze tijd zijn te zien in het beroemde St-Catharinaklooster op de berg Sinaï. Vanaf de tiende eeuw strekte de invloed van het Byzantijnse rijk zich ook uit tot Rusland, het land waar de vervaardiging van iconen tot ultieme bloei kwam, zowel in kwantitatief als ook in kwalitatief opzicht.

Er zijn drie soorten iconen, te onderscheiden naar functie: kerikiconen, reisiconen en huisonen. Laatste genoemde iconen zijn meestal degene die we tegenwoordig in de westerse kunsthandel tegenkomen. Zij zijn onder meer te herkennen aan het vrij kleine formaat. Ze waren bedoeld voor gebruik in de privésfeer en konden in ieder Russisch huis worden aangetroffen.

Een icon kan worden gezien als medium voor een gelovige, in die zin dat deze tot een icon kan bidden om een afgebeelde heilige te kunnen bereiken. Heel typerend voor een icon is de zeer gestileerde stijl: er wordt geen enkele poging gedaan een afgebeeld persoon realistisch te laten lijken en het geheel oogt

vlak en tweedimensionaal. De afbeeldingen zijn strikte navolgingen die eeuwenlang plaatsvonden, met slechts subtiele verschillen in diverse periodes en gebieden.

Veel kunstliefhebbers

Het bovenstaande overziend wordt de indruk gewekt dat iconen een moeilijk toegankelijke materie zijn; slechts als je er veel van weet wordt het interessant. Het tegendeel is volgens de broers Morsink het geval. De meeste klanten bij Morsink zijn te kenschetsen als algemene kunstliefhebbers die van vele markten thuis zijn. Klanten die nooit eerder naar een iconen hebben gekeken 'vallen' meestal toevalligerwijs op een iconen en kopen die dan. Pas daarna gaat men zich erin verdiepen en komen er voor veel klanten talloze dimensies bij, die de iconen nog aantrekkelijker maken dan ze in eerste instantie dachten. Er ontstaat bij velen van hen een grote honger naar kennis, hetgeen Simon en Hugo sterk inspireert; het gevolg hiervan is een boeiende wisselwerking, die de kennis van zowel de klant als henzelf doet vergroten.

Inmiddels werken de twee broers alweer zo'n zeven jaar intensief samen. Ze zijn totaal verschillend, maar vullen elkaar daardoor uitstekend aan. Waar Simons belangstelling meer wetenschappelijk is, met een drang naar buitengewone objecten, is Hugo meer de handelaar van de twee; hij heeft een goed oog voor wat klanten graag willen hebben. Ook hun smaak is verschillend: Simon valt voor sfeerbeelden, iconen met een speciale uitstraling, terwijl Hugo meer naar technische aspecten kijkt. Het inkopen van iconen doen de broers het liefst tezamen, het behoedt hen voor fouten: "Liefde maakt blind, dus dan zie je de gebreken niet meer."

Anastasis, tempera op paneel, Rusland (Volga-gebied), 1620-1640. 63,3 x 49,6 cm.

Enthousiasme

Al pratende met de twee kunsthandelaars vallen vooral twee zaken op. Ten eerste het enthousiasme waarmee ze over hun vak praten. Een waterval van woorden wordt uitgestort, waarbij de één de ander voortdurend in de rede valt om een verhaal aan te vullen. Het tweede aspect dat de aandacht trekt is de gezonde, vaak plagerige rivaliteit tussen de broers. Ze willen elkaar op een sympathieke, sportieve manier de loef afsteken in een 'jongens-onder-elkaar'-atmosfeer. Aan de ene kant zijn ze inderdaad heel verschillend, maar in combinatie met hun zichtbare, hechte band maakt het hen tot een soort 'twee-eigige eenling'.

Dit jaar bestaat Jan Morsink Ikonen vijftwintig jaar, een mijlpaal die wordt gevierd met een jubileumcatalogus die is gemaakt voor de TEFAP Maastricht. Tevens wordt er in eigen huis een verkoop tentoonstelling gehouden onder de naam 'Pasen op iconen'. Op deze expositie, die 24 maart opent, zijn zo'n zeventig objecten te zien.

Getuige het enthousiasme en de goede band tussen de twee broers is er voldoende aanleiding om alvast maar uit te kijken naar een volgende jubileumtentoonstelling, bijvoorbeeld als de zaak vijftig jaar bestaat.

OTTO VAN LEYDEN

De jubileumtentoonstelling 'Pasen op iconen' wordt van 24 maart t/m 7 april 2002 gehouden bij Jan Morsink Ikonen, Keizersgracht 454 in Amsterdam (tel. 020-6200411). De tentoonstelling is dagelijks te bezoeken van 11.00 tot 17.00 uur. Eerste en tweede paasdag gesloten.